

**Må tidligst offentliggøres, når talen er holdt
Det talte ord gælder**

Jan Kløvstad
Daglig leder af Nordisk informasjonskontor Norge
Ved mødet i Egernførde
Lørdag den 25. maj 2019 kl. 14.25
Ved mødet på Flensborghus
Lørdag den 25. maj 2019 kl. 19.30

Dannebrog skal ha dalt ned i Tallinn 15. juni 1219. Historien, mytene og anekdotene som har dannet seg rundt slaget i Tallinn på det som senere er blitt Valdemarsdag er mer kjent her hos dere enn hos oss der nord i Norge. Korstoget i 1219 var med en mektig hær som estlenderne ikke kunne stå i mot. Men det er nok, om jeg tør si det på en dag som denne, noe usikkert både med tid, sted og hvor langt oppe i himmelen den røde og hvite ullduken kom fra. Også Latvias, på dansk Lettlands, flagg, kan spore sine rød-hvite farger tilbake til det samme myteomspundne slaget. Men la nå det være. Det er en vakker historie, i alle fall for danskene. Stedet Felin fikk jo også etter hvert navnet Tallinn – Tallenlinna – danskenes by. Og Dannebrog er dokumentert som danskenes flagg i skriftlige kilder så tidlig som i det nederlandske verket *Armorial Geire* fra midten av 1300-tallet, og i Erik av Pommerns store unionssegl fra 1398.

Flere flagg har falt i Tallinn. I mars 1989, skal vi kalle det et 770 års jubileum for Dannebrog? – var jeg en uke i Tallinn sammen med blant andre Marianne Jelved og Niels Anker Kofoed i den aller første vestlige politiske delegasjon som hadde besøkt Estland siden 1940. Marianne Jelved fortsatt sentral i dansk politikk, mens den tidligere folketingsmedlem, minister og Europaparlamentsmedlem Niels Anker Kofoed sovnet stille inn 89 år gammel i mai sist år. Dette var et halvt år før Berlinmuren falt. Vi fikk møte så godt som alle som var eller ble presidenter, statsministre, utenriksministre, kulturministre og finansministre i det frie Estland fra 1991 og framover. På det store tårnet ved parlamentet, Pikk Hermann, hang det hvite, blå og svarte estiske flagget, ikke det sovjetiske. Det undertrykkende sovjetiske flagget var borte vekk. I sin tid hadde det ikke kommet dalende ned fra himmelen, med om bord på kommunistiske tanks. Men inne i parlamentet ga statsminister Indrek Toome oss hver vår tunge minnemynt i bronse, så vi skulle huske at vi hadde vært i Estlands parlament. På denne mynten var både parlamentsbygningen og det berømte tårnet bak inngravert og jeg kunne se at det var sovjetisk flagg på flaggstangen øverst i tårnet. Da jeg takket pent for gaven, og nevnte at det jo var en historisk gave med det sovjetiske flagget, smilte statsministeren og sa at det nok var en fin gave. - Men veldig godt å bli kvitt så mange minner om sovjetiske flagg som overhodet mulig....

Danmarks og Tysklands regjeringer har nominert det danske mindretallet i Tyskland og det tyske mindretallet i Danmark til UNESCOs verdensarvliste for immateriell kulturarv. Til lykke med det! Å kunne leve så fredelig og ha et så konstruktivt samarbeid mellom mindretall og flertall, og mellom

de forskjellige språklige og kulturelle mindretall er en prestasjon og et forbilde mange rundt om i verden kan lære av.

La meg her også på nevne en meget viktig del av arbeidet i Norden, og for kunnskap om Sydslesvig og det danske mindretallet som Sydslesvigs Danske Ungdomsforeninger har stått for og står for. Det skal innrømmes at det ikke er sådan at nyheter fra og om Sydslesvig står øverst på forsiden i aviser Norden rundt hver dag. I skolebøkene står det bare noen få linjer om 1864, og i alle fall i de norske bøkene enda mindre om Dybbøl mølle. Når medlemmer i Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger har kommet til nordiske ungdomsuker i regi og møtt bortimot 100 andre nordiske ungdommer, har nordmenn, svensker, finner, islendinger, færingar og dansker møtt noen deltakere som har en spesiell historie å fortelle. Vi andre har jo i langt mindre grad vært innblandet i konflikter og krig, bortsett fra de tragiske årene 1939-1945. De unge SdU-ere har fortalt historien, og noen ganger også dramatisert den, og gitt oss andre verdifull kunnskap. Og attpåtil har de gjort det på en dansk som har vært ti ganger lettere å forstå enn den dansken de fleste dansker nord for grensen uttaler. På Christianslyst fikk vi en sommer tidlig på 1980-tallet også grundig innsikt i forskjellen på tysk og nordisk politikk, da landdagsmedlem og redaktør Karl-Otto Meyer gjestet oss. Karl-Otto Meyer fortalte om tyske politikere i hver sine sorte biler, individuell ankomst og pene jakkesett på besøk i Christiansborg i København. Og så var det gjensvitt noen uker etterpå: Et rugbrød med det trøjekledte danske reiseselskapet som stoppet utenfor Landdagen i Kiel for å få på seg et slips og en jakke gjorde inntrykk – både på oss ungdommene på sommeruka og på han som på den tid var vakt ved inngangen til Landdagen. Reiseselskapet i rugbrødet viste seg å være presidiet i det danske folketinget. – Sådan er noe av forskjellen på det tyske og det nordiske, sa Karl-Otto Meyer. At barn og unge får møte barn og unge på andre siden av grensen, på de andre sidene av mange grenser, er den beste forsikring vi kan tegne for et framtidig liv i vennskap, forståelse og samarbeid. Vi skal aldri glemme det, selv om noe mangel på hår på toppen av hodet mitt nå tyder på at det er noen år siden jeg var på disse ungdomsukene og lærte meget av SdU.

I den delen av Norden jeg kommer fra, har vi i mange hundre år nytt godt av de verdiene som er formet nettopp i dette området. På veien sydover hadde vi gleden av å overnatte på Askov højskole, som kom til rundt tyve år senere enn Rødding, og som ble den viktigste inspirasjonskilden til den norske folkehøyskolebevegelsen. Vi nøyer oss ikke med højskoler i Norge, vi kaller dette viktigste danske og nordiske tilskuddet til pedagogikken i verden for folkehøyskoler. I 1873 ble en av de første folkehøyskolene startet bare noen hundre meter fra der jeg vokste opp og nå igjen bor etter en del år i Færøyene, Sverige og Grønland. For å få kunnskap og næring til et liv som senere ble levd med ild, begeistring og varme, reiste den unge Viggo Ullmann (ja, han er oldefar til skuespilleren Liv Ullmann og tippoldefar til forfatteren Linn Ullmann) til København for å møte den gamle Grundtvig. Men Grundtvig døde før Viggo Ullmann kom fram, så han måtte nøye seg med å være en av de tyve som fikk bære kisten gjennom folkehavet i Københavns gater. Etterpå reiste han til Askov og var der en vinter, sugde inn kunnskap, planla et langt folkehøyskoleliv, leste og sang Grundtvig. Han skrev brev hjem og elsket alt: Askov, skolen, lærerne, talene, og ideene. Ja, nesten alt. Øllebrød kunne han ikke like. Men bortsett fra det, var Askov inspirasjonens høyborg.

«Folkehøjskolen vil jeg ofre meg for ... dertil føler jeg lysten og kallet, dertil og til intet andet», skrev den unge Ullmann. I 1884 gav han ut en bok med 499 sanger og salmer, med vekt på sanger som skulle inspirere til nasjonal stemning og kunnskap om norsk historie og kultur. Men typisk i denne boken var at det var 158 salmer av Grundtvig. Viggo Ullmann tok med seg folkehøgskoletanken inn også i politikken, noe veldig få danske folkehøgskoleledere gjorde, ble odelstingspresident og en ledende forkjemper for kvinnelig stemmerett, unionsoppløsning og en moderne skole i Norge. Grunnlaget var disse grensetraktene i skjæringsfeltet mellom europeisk og dansk, mellom europeisk og nordisk kultur, med tro på folkestyret og hva som bor i den enkelte av oss.

Til lykke med årsmøtene, til lykke med jubileet – lykke til med det videre arbeidet i dette godt samarbeidende og spennende grenseområdet.

Inspirasjonen fra Grundtvig er grunnlaget for noe av det beste i vår felles nordisk kulturarv og framtid: Et menneske er ikke bare det det er født til å være, men det det vokser seg til å bli.